

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра комп'ютерної фізики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

серпень 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОБЧИСЛЮВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ В ЕНЕРГЕТИЦІ

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	10 Природничі науки
спеціальність	105 Прикладна фізика та наноматеріали
освітня програма	«Прикладна фізика енергетичних систем»
вид дисципліни	вибіркова
навчально – науковий інститут	комп'ютерної фізики та енергетики

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту комп'ютерної фізики та енергетики

30 червня 2020 року, протокол № 6-2/20

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Немченко Костянтин Едуардович, доктор фізико-математичних наук, професор

Програму схвалено на засіданні кафедри ІТФЕС

Протокол від 25 червня 2020 року № 6-3/20

Завідувач кафедри ІТФЕС

 Руслан СУХОВ

Програму погоджено з гарантом освітньо – професійної програми
«Прикладна фізика енергетичних систем»

Гарант освітньо – професійної програми «Прикладна фізика енергетичних систем»

 Микола ПЕЛІХАТИЙ

Програму погоджено методичною комісією навчально-наукового інституту комп'ютерної фізики та енергетики

Протокол від 30 червня 2020 року № 6/20

Голова методичної комісії ННІ КФЕ

 Ольга ЛІСІНА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Обчислювальний експеримент в енергетиці» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «магістр» напрям 105 Прикладна фізика і наноматеріали
освітньо-професійна програма «Прикладна фізика енергетичних систем»

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні методи комп'ютерної симуляції і для задач фізики та енергетики, розробка та використання існуючих бібліотек математичних методів обробки даних.

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу «Обчислювальний експеримент в енергетиці» є вивчення та самостійне користування алгоритмами обробки даних з використанням самостійно розроблених алгоритмів та бібліотек для задач фізики та математики.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основним завданням курсу «Обчислювальний експеримент в енергетиці» є застосування математичних алгоритмів для обробки багатовимірних масивів даних, зокрема, зображень, для низки задач, що є типовими для фізики та енергетики.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: методи комп'ютерної симуляції в фізиці за допомогою алгоритмів, які реалізовані на сучасних мовах програмування та самостійне створення програмних продуктів, що розв'язують певні задачі в галузі фізики та енергетики.

вміти: застосовувати отримані знання на практиці при обробці багатовимірних масивів даних, узагальнювати вивчені алгоритми на складні системи.

Для вивчення курсу необхідні знання з програмування, теорії алгоритмів, математичного аналізу, диференціальних рівнянь, математичної фізики, та курсів лінійної алгебри та аналітичної геометрії. Основними формами викладання навчального матеріалу з дисципліни «Обчислювальний експеримент в енергетиці» є лекції, практичні заняття та самостійна робота студентів.

Методика викладання ґрунтується на проведенні лекційних (2 год/тиждень), практичних (4 год/тиждень) та лабораторних (4 год/тиждень) у 11-му семестрі, із загальним аудиторним обсягом 108 годин, що разом з 132 годинами самостійної роботи складає 240 годин загального обсягу. Лекційні заняття проводяться методом семінару. Лабораторні та практичні заняття – шляхом розробки окремими студентами завдань програм в будь-якому середовищі розробки за вибором студента.

1.3. Кількість кредитів 5

1.4. Загальна кількість годин 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
1-й	-й
Лекції	
год.	год.
Лабораторні заняття	
60 год.	год.

Самостійна робота	
90 год.	год.
У тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти оволодіють сучасними комп'ютерної симуляції в фізиці енергетики, а також засобами розробки та використання існуючих бібліотек математичних методів обробки даних.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Симуляція фізичних процесів

Тема 1. Основні поняття

Ідеологія і поняття симуляції фізичних процесів

Тема 2. Використання симуляції в фізичних застосуваннях

Теорія і практика використання симуляції в фізичних застосуваннях. Ідеї, задачі, засоби.

Тема 3. Спеціальні алгоритми

Загальні і спеціальні алгоритми для комп'ютерної симуляції.

Розділ 2. Комп'ютерний експеримент

Тема 1. Вступ до методів комп'ютерного експерименту

Методологія комп'ютерного експерименту. Застосування для різних галузей фізики.

Тема 2. Реалізація в певних мовах програмування

Особливості різних мов програмування та пакетів математичних програм для задач комп'ютерного експерименту.

Тема 3. Паралелізація алгоритмів в фізиці

Використання паралельних обчислень у моделювання фізичних процесів.

Метод Монте-Карло. Молекулярна динаміка

Розділ 3. Моделювання фізичних процесів

Тема 1. Вступ до методів моделювання

Основні методи моделювання фізичних процесів. Використання принципів моделювання для розв'язання певних фізичних задач.

Тема 2. Основні методи моделювання

Використання стандартних математичних бібліотек для обробки даних та моделювання процесів в фізиці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Симуляція фізичних процесів</i>												
Тема 1	19			8		11						
Тема 2	18			7		11						
Тема 3	18			7		11						
Разом за розділом 1	55			22		33						
<i>Розділ 2. Комп'ютерний експеримент</i>												
Тема 1	19			8		11						

Тема 2	19			7		12						
Тема 3	19			7		12						
Разом за розділом 2	57			22		35						
<i>Розділ 3. Моделювання фізичних процесів</i>												
Тема 1	19			8		11						
Тема 2	19			8		11						
Разом за розділом 3	38			16		22						
Усього годин	150			60		90						

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття симуляції	8
2	Приклади використання симуляції в фізичних застосуваннях	7
3	Певні спеціальні алгоритми симуляції	7
4	Вступ до методів комп'ютерного експерименту	8
5	Реалізація в певних мовах програмування	7
6	Паралелізація алгоритмів в фізиці	7
7	Простіші методи моделювання	8
8	Застосування основних методів моделювання	8
	Усього	60

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Години
1	Вивчити основні поняття симуляції	11
2	Навести приклади використання симуляції в фізичних застосуваннях	11
3	Засвоїти спеціальні алгоритми симуляції	11
4	Ознайомитись з методами комп'ютерного експерименту	11
5	Реалізувати приклади в певних мовах програмування	12
6	Провести паралелізація певного алгоритму	12
7	Вивчити простіші методи моделювання	11
8	Застосувати для певної задачі певний метод моделювання	11
	Усього	90

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни використовуються всі основні методи навчання

1. проблемні методи навчання з застосуванням
  - розв'язання проблемних задач
  - навчальних дискусій
  - активізації самостійного вивчення студентами літератури
2. метод проблемного викладання з постановкою проблеми на початку нової теми
3. частково-пошуковий (евристичний) метод з самостійною або керованою викладачем роботою студентів над комп'ютерними програмами при виконанні поточних завдань

8. Методи контролю

Навчальна програма нормативної дисципліни «Обчислювальний експеримент в енергетиці» відповідає чинним нормативним документам, рекомендованим Міністерством освіти і науки України як навчальна програма для студентів фізичного спрямування для вищих навчальних закладів. Нормативна навчальна дисципліна «Комп'ютерна симуляція в фізиці» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Зміст програми, об'єм учбових питань дисципліни «Обчислювальний експеримент в енергетиці» визначаються потребою загальнонаукової, загально-інженерної та технічної підготовки.

Послідовність викладання тем не є суворо обов'язковою і може бути змінена у відповідності із структурно-логічною схемою викладання інших дисциплін.

Вивчення дисципліни «Обчислювальний експеримент в енергетиці» передбачає виконання лабораторних робіт. Підсумковий контроль знань здійснюється на заліку.

На лекціях викладається теоретичний матеріал, який ілюструється типовими прикладами і задачами за профілем підготовки фахівців з прикладної фізики та наноматеріалів. Викладання лекційного матеріалу повинно має закінчений характер, здійснюється у доступній і наочній формі, містить проблемні ситуації.

Основною метою практичних занять є розвиток навичок практичного застосування вищої математики і закріплення теоретичного матеріалу. При вирішенні задач рекомендується користуватися стандартними прийомами і методиками. На кожному практичному занятті частину учбового часу доцільно використовувати для самостійного розв'язку задач, контролюючи при цьому правильність обраного методу. Обчислювальний експеримент в енергетиці й оволодіння її методами є самостійна робота студентів. Для самостійного відпрацювання розділів і тем дисципліни пропонуються лабораторні роботи, при перевірці виконання яких здійснюється ефективний контроль за рівнем засвоєння матеріалу.

На всіх заняттях доцільно підкреслювати роль і значення предмету на конкретних прикладах і задачах прикладного характеру, висвітлюється її зв'язок з іншими дисциплінами і майбутньою професією.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота	
Розділ 1	
Теми розділів	Кількість балів
Тема 1	7
Тема 2	7
Тема 3	6
РГР	10
Разом за розділом 1	30
Розділ 2	
Тема 4	7
Тема 5	7
Тема 6	6
РГР	10
Разом за розділом 2	30
Розділ 3	
Тема 7	10
Тема 8	10
Разом за розділом 3	20
Залікова робота	20
Сума	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Эффективное использование STL Скотт Мейерс 4.5 ISBN: 5-94723-382-7 2002 Издательство: «Питер»
2. С++ и STL. Дэвид Р. Мюссер, Жилмер Дж. Дердж, Атул Сейни 5.0 ISBN: 978-5-8459-1665-5, 978-0-321-70212-8: 2010 Видавництво: «Вильямс»
3. Расширение библиотеки STL для С++. Наборы и итераторы (+ CD... Мэтью Уилсон 0.0 ISBN: 978-5-94074-442-9, 978-5-9775-0196-5, 978-0-321-30550-7 2008 Видавництво: «БХВ-Петербург», «ДМК пресс»
4. Обобщенное программирование и STL. Использование и наращива... Мэтью Г. Остерн 5.0 ISBN: 5-7940-0119-4, 0-201-30956-4 2004 Видавництво: «Невский Диалект»

Допоміжна література

1. STL. Карманный справочник Рэй Лишнер 0.0 ISBN: 5-469-00389-2, 0596005563 2005 Видавництво: «Питер»
2. Стандартная библиотека С++. Николаи М. Джосаттис 4.5 ISBN: 978-5-8459-1837-6 2014 Видавництво: «Вильямс»

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.rsdn.ru/res/book/cpp/josattis.xml>
2. <http://www.rsdn.ru/res/book/cpp/halpern.xml>
3. http://www.rsdn.ru/res/book/cpp/effective_stl.xml